

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatus S. Inquisitionis Hispaniarum Qualificatoris, Et
Olim Complviti Sacrae Theologiae Professoris. Opus
Theologicum, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivt ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quaestio 1. Quid sit bonum vniuersè. Quid bonitas. Et quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

TRACTATUS VII. DE BONITATE, ET PERFECTIONE DEI.

QVAMVIS Tractatus hic secundum ordinem naturæ videbatur postponendus sequenti de Veritate Dei. Quia tamen de veritate in communi egimus iam in Pharo Scient. paucaque de ipsa Veritate Dei transcendentali naturâ præviâ ad Bonitatem restant ibi dicenda; satiùs videtur Tractatum hunc cum S. Th. & alijs sequenti antepone.

DISPVATIO XV.

De bono, & malo in vniuersum. Deque perfecto, & imperfecto. Atque adeò de bonitate, & malitia; deque perfectione & imperfectione in communi.

QVÆSTIO I.

Quid sit bonum vniuersè. Quid bonitas, Et quotuplex.

DVE ante omnia distinguendæ sunt bonitates, utpote quibus prout talibus conceptus communis non datur. Alia est bonitas absoluta, à qua aliquid bonum est in se ipso. Alia est bonitas respectiua, à qua aliquid bonum est alicui. Vnde pariter duo quoque sunt distinguenda bonorum genera; absoluti videlicet, quod in se ipso est bonum; & respectiui, quod est bonum alicui. Quæ duorum bonorum diuisio imprimis habetur apud S. August. lib. 8. de Trinit. cap. 3. apud S. Th. in 2. dist. 27 q. 1. art. 2. & 1. 2. q. 26. art. 4. sæpeque alibi; & apud alios Patres. Deinde à Doctoribus scholasticis amplexatur communiter; tamen nonnulli non aded expressè, ut oporteret, exponant illam. Et de bonitate quidem respectiua constans, & certa videtur esse sententia omnium, eam in aliqua conuenientiâ consistere, qua id, quod ab eâ dicitur bonum, ei, cui bonum dicitur, conueniens, seu congruum, seu consentaneum est. De bonitate verò absolutâ non aded videtur exploratum, in quoniam illa conceptu ponenda sit.

Multi enim censent, eam nihilo differre à perfectione, qua quilibet in suo esse perfectum dicitur, idest, tale, cui secundum proprium genus nec deest aliquid, nec redundat, iuxta definitionem perfecti traditam ab Arist. lib. 3. Phys. text. 63. & lib. 5. Metaph. text. 21. Quoniam autem huiusmodi perfectio, seu integritas triplex est. Essentialis, qua quodlibet ens exactè est integrum quoad sua prædicta essentialia. Integralis, qua nec deest, nec redundat pars aliqua ex ijs, quibus ens

naturaliter integrari solet. Et accidentalis, qua nullum accidens debitum enti, aut etiam illi consentaneum desideratur, neque vllum superfluit. Id circo Auctores huius sententiæ triplicem bonitatem absolutam solent distinguere: essentialem scilicet, integram, & accidentalem. Ex quibus, dicunt, primam esse bonitatem transcendentalem omnibus entibus conuenientem. Cum sit impossibile, ut ens aliquid non sit integrum, quod attinet ad prædicta essentialia, quibus intrinsicè constituitur. Tamen quoad partes integrantes, & accidentia, imperfectum possit existere vel per defectum, vel per excessum. Hanc sententiam, latè defendit Vazq. 1. p. disp. 23. à cap. 4. & cum eo alij plures.

Quæ tamen mihi non probatur. Primò; quia huiusmodi integritas in proprio genere (sub genere autem semper comprehenditur etiam species isto modo loquendi) & bono, & malo communis est; malum enim quâ malum etiam est integrum in proprio genere, non solùm essentialiter; (de quo non est dubium, cum planè constet, ipsius essentiæ nec posse quidquam deesse, nec redundare); sed sæpe etiam integraliter, & accidentaliter, ut ex dicendis in sequentibus apparebit. Secundò; quia bonitas absoluta essentialis ex genere eorum conceptum est, qui suscipere dicuntur magis, & minus: integritas verò essentialis minime, utpote quæ in omnimodâ exclusionè deficitus, & redundantia essentialis posita est. Quo circa, cum dicatur Angelus habere essentialitè magis bonam, seu magis perfectam, seu maioris perfectionis, quàm habet homo, aut brutum; dici tamen nequit habere essentialitè magis integram. Quandoquidem tam homo, quàm brutum, quàm quodlibet aliud ens non minus integrum, nec minus immune ab omni defectu, & redundantia essentiali est necessariò in suâ essentiâ, quàm Angelus in suâ; ut est manifestum. Tertio; quia ad integritatem accidentalem rei dumtaxat pertinent accidentia debita ipsi aliquo modo; atque ita, nullo eorum deficiente, aded absolutè illa integra euadit, ut in tali integritate non possit crescere. Ad bonitatem verò rei absolutam etiam pertinent accidentia debita ipsi aliquo modo; atque ita, nullo eorum deficiente, aded absolutè illa integra euadit, ut in tali integritate non possit crescere. Ad bonitatem verò rei absolutam etiam pertinent accidentia debita ipsi aliquo modo; atque ita, nullo eorum deficiente, aded absolutè illa integra euadit, ut in tali integritate non possit crescere. Ad bonitatem verò rei absolutam etiam pertinent accidentia debita ipsi aliquo modo; atque ita, nullo eorum deficiente, aded absolutè illa integra euadit, ut in tali integritate non possit crescere.

pro bonitate, & bono, ut fit sæpenumerò, diuersum conceptum obiectiuum significare, ac quando usurpantur pro integritate, & integro. Equiuocèque proinde sive analogicè iam pro vno, iam pro alio solere usurpari. De quo plura q. 2.

4 Alij censent, bonitatem absolutam rerum in earum appetibilitate, siue amabilitate consistere. Cuius sententiæ videtur esse S. Th. cum Arist. dum loquens de bono absoluto 1. p. q. 5. art. 1. ait, *Ratio enim boni in hoc consistit, quod aliquid sit appetibile. Vnde Philosophus in 1. Ethic. dicit, quod bonum est, quod omnia appetunt.* Sed neque sententia hæc mihi placet. Primò; quia appetibilitas, siue amabilitas passio communis est haud dubie tam bonitati respectiue, quam bonitati absolutæ: quandoquidem vtraque suo modo est appetibilis, siue amabilis; neutriusque proinde conceptus proprius potest in appetibilitate, siue amabilitate consistere. Secundò; quia non propterea dicuntur res bonæ, quia sunt amabiles; sed vice versâ idcirco euadunt amabiles, quia bonæ sunt. Vnde conceptus bonitatis tum absolutæ, tum respectiue prauum quid est ad amabilitatis conceptum. Id quod videtur sine dubio sensisse S. Th. loco citato, dum verbis relatis subiungit: *Manifestum est autem, quod vnumquodque est appetibile, secundum quod est perfectum.* Quo tamen additamento in præcedentem sententiam reiectam iam à nobis videtur recidere: nisi dicamus, ut certè possumus, *perfectum à S. Th. hoc loco non pro integro, sed pro bono usurpari, iuxta nuperrimè notata de significatione istius nominis.* Itaque cum dicit S. Th. rationem boni in appetibilitate consistere, non de appetibilitate formali, sed de fundamentali præuâ censendus est loqui. Prout illum hic interpretantur Caiet. Bann. Zamel. Nazar. Molin. & alij.

5 Propterea censeo dicendum, bonitatem absolutam in quadam veluti venustate, nobilitate, siue dignitate consistere, quam quodlibet ens positiuum eo ipso, quod habet esse, censetur habere, imprimis ab essentia suâ, deinde insuper ab adiunctis, quibus essentia melioratur, & ratione cuius est æstimabile, & amabile in se, & propter se. Vnde prædicata essentialia, & partes, & accidentia, ex quibus vnumquodque ens integratur, non ideo faciunt ipsam in se bonum, aut magis bonum, quia faciunt integrum, aut magis integrum; sed quia faciunt veluti pulchrum, siue nobile, aut magis tale; atque adeò dignum, aut magis dignum, quod æstimetur, & ametur in se, & propter se. Alioquin malum à prædicatis essentialibus, à partibusque, & accidentibus, per quæ fit integrum in suo genere, aut magis integrum, euaderet pariter bonum; aut magis bonum: cum potius eò magis malum euadat, quod magis intra suum genus integrum est. Porro hæc boni absoluti constitutio, siue explicatio ipsissima videtur esse, quam tradit S. Dionys. Areopag. cap. 4. de diuin. nomin. dum ait, *Pulchrum idem est, ac bonum: quia pulchrum, & bonum omnia expectant. Neque quidquam est totum, quæ sunt, quod boni, & pulchri non sit particeps.*

6 Quamquam enim pulchritudo propriè, & strictè sumpta in debita proportione eorum, quæ sunt visibilia consistat, ut docet S. Th. 1. p. q. 5. art. 4. ad 1. scilicet tamen, & analogicè solet pulchritudo usurpari pro eâ veluti venustate, siue nobilitate omnium rerum, à qua illæ habent esse æstimabiles, & amabiles in se, & propter se, siue esse dignas tali æstimatione, & amore; uti ab

strictâ pulchritudine res pulchræ visibiles habent, esse in se, & propter se cum quadam delectatione visibiles, & appetibiles, atque adeò esse dignas, ut tali modo videantur, & appetantur. Quæ quidem omnium rerum quasi venustas, siue nobilitas ipsissima est earum bonitas absoluta. Iureque proinde dicitur bonitas absoluta rerum in earumdem veluti venustate, seu pulchritudine, siue nobilitate consistere. Qui quidem bonitatis rerum conceptus respectiue ad cognitionem, & volitionem solet exponi, per quas æstimabiles, & amabiles in se, & propter se res euadunt à bonitate ipsâ. Quin obstat id, ut bonitas hæc, à qua res habent esse in se bonas earum bonitas absoluta dicatur ad distinctionem alterius bonitatis, à qua habent esse bonas non in se, sed alicui tanquam subiecto, quæ iure dicitur respectiua. Videatur Petauius tom. 1. de Theolog. dogmat. lib. 6. cap. 8. vbi ex Patribus, & Philosophis non pauca spectantia ad rem habet scripta de Pulchritudine prout coincidente cum bonitate, scilicet absoluta.

7 Iam verò bonitas respectiua (ut principio dicebam) in conuenientiâ quadam consistit iuxta sententiam omnium, quæ aliquid alicui conueniens, seu congruum, seu consentaneum, atque adeò bonum dicitur. Videtur tamen inter Doctores esse dissidium primò; an respectus conuenientiæ, quem bonum respectiuum importat, terminetur ad appetitum, à quo illud est appetibile; an verò ad aliud quidpiam. Primum videtur tenere S. Th. q. 1. de verit. art. 1. post medium corp. sic concludens, *Conuenientiam ergo entis ad appetitum exprimit hoc nomen bonum.* Et 1. p. q. 5. art. 4. ad 1. dicens, *Bonum propriè respicit appetitum.* Consentit Alen. apud Fasol. 1. p. q. 5. art. 1. dubit. 1. & alij. Secundum verò tenent communiter Doctores, quorum plures refert, & sequitur idem Fasol. dubit. 2. censentes, respectum conuenientiæ, quem bonum respectiuum importat, ad eam rem terminari, cui illud est bonum, ut est calor igni, humiditas aquæ, sanitas animali, &c. Id quod etiam docet S. Th. 1. 2. q. 18. art. 5. dum ait, *Vnicuique rei est bonum, quod conuenit ei secundum suam formam.* Cæterum dissidium hoc facillimè componitur, distinguendo respectum secundarium appetibilis tam absoluto, quam relativo bono communem; & respectum primarium conuenientiæ, quo constituitur relationem. Certum quippe est, primum, de quo agit prima sententia, ad appetitum terminari; & secundum, de quo agit secunda, terminari ad illud subiectum, cui bonum relatiuum conueniens est. Quo cessat controuersia.

8 Secundò est inter Doctores dissidium; an respectus, quem dicitur bonum quouis, ex dictis modis sumptum sit relatio rationis, vel quid prorsus reale. Esse relationem rationis tenet Fasol. dubit. 5. cum S. Th. Fons. Molin. & alijs à se relatis. Oppositum tamen tenet Soar. disp. 10. Metaph. sect. 3. cum alijs pluribus. Verùm hæc controuersia iam sub vniuersalioribus terminis discussa est à me in Phæto. Scient. disp. 12. quæst. 3. Vbi ostendi, omnem denominationem extrinsecam, & semiextrinsecam, sæpeque etiam intrinsecam in suo conceptu formali aliquam importare relationem rationis, non fictam, sed suppositiciam, tamen loquendo absolute cum veritate dicatur dari realiter, aut esse quid reale ob realitatem fundamentorum, quæ sub talem conceptum formalem veniunt à nobis cognoscenda. Certum enim

enim est, denominationem appetibilis, seu amabilis cadentem supra omne bonum, aut extrinsecam, aut semiextrinsecam esse, Denominatio autem conuenientis, qua bonum relatum dicitur conueniens, seu consentaneum alteri enti, etiam est semiextrinseca sitra omne dubium: quia includit semper in suo fundamento adæquato & id, quod dicitur bonum, & subiectum, cui bonum dicitur cum suis circumstantijs, etiam quando bonum ad subiectum intrinsecè relatum est, vt quando est actio, vel alius modus eius. Denominatio verò, qua vnumquodque est sibi ipsi conueniens, atque adeò bonum iuxta dicenda postmodum, etiam si sit intrinseca, relationem pariter rationis supposititiuam importat in suo conceptu formali: quia est conceptus respectiuis in mente nostrà dumtaxat, & non à parte rei. Quæ omnia ex doctrinà loco citato traditâ, & ad rem recognoscendâ comperta sunt.

Porro bonum relatum, siue respectiuum in tria membra diuiditur ab omnibus communiter: nimirum in bonum honestum, bonum delectabile, & bonum vile. Bonum honestum dicitur id, quod naturæ rationali quatenus tali conueniens, seu consentaneum est, vt sunt actus eius honesti. Bonum verò delectabile appellatur id, quod naturæ intelligenti, aut sentienti prout tali est consentaneum, siue commodum; eique subiunde delectationem parit. Ad bonum autem delectabile reduci debet, quidquid cuius entis, etiam insensibili, & non vitali conueniens est, & consentaneum, siue congruum, illud ve quoquo modo perficit. (Porro bonum primi membri etiam dici solet bonum morale, & bonum secundi bonum physicum, loquendo vniuersè). Vtile denique bonum venit dicendum, quidquid quouis modo conducit, vt existat quoduis ex alijs bonis, nempe vt existat quoduis bonum honestum, aut delectabile, atque etiam quoduis absolutum. Conducere autem potest vnum ens, vt existat aliud, vel tanquam causa eius cuiusvis generis, vel tanquam conditio causandi, vel tanquam terminus connexionis, sine quo aliud nequit existere. Ad hæc enim tria capita reuocatur omnis utilitas, seu conducentia. Ad bonum autem vile conducens, vt existat aliud bonum, reducitur, quidquid conducit, vt non existat malum; quando, non existere malum, est bonum iuxta dicenda infra q. 3.

Est tamen aduertendum, bonum vile conducens ad bonum absolutum nulli subiecto esse bonum, sicut id, ad quod est vile, non est bonum vlli subiecto; atque ita tantum habet respectum utilitatis, seu conducentiæ ad tale bonum. Bonum verò utile conducens ad bonum respectiuum, præter respectum utilitatis ad tale bonum, insuper habet respectum ad subiectum, cui bonum est, nempe ad illud ipsum, quod respicit vt quid ei conueniens bonum, ad quod est vile. Vnde in rigore solum vile ad bonum relatum cadit sub definitionem boni relati traditam p. 7. quia illud solum est bonum conueniens alicui vt subiecto; vile verò ad bonum absolutum, etsi habeat respectum conducentiæ ad illud tanquam ad finem, cætenus potius inter bona absoluta, quam inter relata poterit recenseri, quatenus, qua ratione est bonum, non alteri tanquam subiecto, sed in se ipso bonum est. Porro bonum quoduis vile præcisè quæ tale bonum causatiuè tantum poterit iure dici, quatenus tota bonitas eius in solâ conducentiâ ad bonum consistit: cum

tamen cætera omnia bona formaliter talia veniant iure dicenda. Plura circa hanc diuisionem boni relati videri possunt apud Soar. disp. 10. Metaph. sect. 2.

Deinde est animaduertendum, inter bona relata non solum ea censenda esse, quæ à subiecto, cui bona sunt, distinguuntur realiter; sed etiam, quæ cum ipso identificantur, quatenus hæc ipsi subiecto maximè conuenientia sunt, atque consentanea. Quid enim magis mihi conueniens, magisque consentaneum, quam meum proprium esse, & quidquid mecum ipso est idem? Ex quo patet, quodlibet ens & esse bonum in se, per bonitatem absolutam, & esse bonum sibi per bonitatem relatum. Quæ duæ bonitates, licet realiter sint idem in quolibet ente, ex proprijs tamen conceptibus diuersæ sunt, vt ex se apparet. Prima enim aut est integritas entis, vt quibusdam placet, aut potius, vt nobis aridet, venustas, seu nobilitas, seu dignitas entis iuxta superioris dicta. Secunda verò est conuenientia, qua vnumquodque sibi ipsi est conueniens. Quæ quidem conuenientia, licet propriè non sit relatio: quia idem ad se ipsum per sua intrinseca præcisè propriè relatum dici non potest; inter bonitates tamen relatas iure connumeratur; tum quia insit relationis eiusdem ad se ipsum concipitur: tum maximè quia actum voluntatis comparatum perinde, ac bonitas propriè relata, terminare valet, gerente munus eodem ente duorum obiectorum, nimirum & boni, quod voluntas vult, & subiecti, cui illud vult. Vnde, cum dixisset S. Th. 1. p. q. 20. art. 1. ad 3. *Quid alius amoris semper tendit in duo, scilicet in bonum, quod quis vult alicui, & in eum, cui vult bonum: hoc enim est propriè amare aliquem, velle ei bonum: mox subdit, Et pro tanto dicitur amor vis vniuersa etiam in Deo, sed absque compositione: quia illud bonum quod vult sibi, non est aliud, quam ipse, qui est per suam essentiam bonus.* Nec solidum ens bonum in se bonitate absolutâ essentiali est quoque bonum sibi bonitate respectiuâ; sed etiam ens bonum in se bonitate absolutâ integrali, & accidentaliter (iuxta mox dicenda) quæ tale, Nam vnicuique entis est conueniens, atque adeò respectiuè bonum, quod sit in se venustum, atque adeò bonum absolutè, non solum essentialiter, sed etiam integraliter, & accidentaliter. Aliter insuper quoduis ens erit sibi respectiuè bonum casualiter, quoties sibi aliquo modo fuerit causa alicuius proprii boni respectiuè formalis.

Præterea est animaduertendum, bonum in se absolutum per bona relata toties augeri, quoties per ea aliquo modo sibi adiuncta illud euadit melius, seu magis bonum. Euadit autem tale, quoties subiectum boni relati per illud melioratur, siue perficitur. Sic equus, qui à suâ essentia præcisè est bonus bonitate absolutâ, à paribus integritatibus tali suæ essentia conuenientibus euadit melior, seu magis bonus bonitate pariter absolutâ, rursusque ab accidentibus eidem essentia conuenientibus euadit adhuc melior; seu magis bonus bonitate absolutâ similiter. Vnde quoduis ens tribus modis venit dicendum bonum in se absolutè, essentialiter scilicet, integraliter, & accidentaliter; triplicemque subiunde bonitatem absolutam dici potest habere: essentialiter scilicet, integram, & accidentalem. Ex quo fit, vt ab eisdem rebus fundamentis in vno, & eodem ente repertis, penes diuersas consideraciones confurgant plura, & diuersa bona, pluresque sub-

subinde, atque diuersa bonitates. Primum enim tale ens ab unitate subiecti dicitur esse vnum bonum in se absolutum; tamen totidem bonitates absolutas dici possit habere, quot habet tum prædicata essentialia, tum partes integrantes, tum accidentia, à quibus tum essentialiter, tum integraliter, tum accidentaliter bonum in se absolutum euadit. Concreta siquidem adiectiua ab unitate subiectorum desumunt unitatem, quidquid sit de pluritate formarum, iuxta doctrinam vniuersalem à nobis traditam in Pharo Scient. disp. 2. q. 4. coniect. 3. & hoc concretum bonum, sicut & alia huiusmodi, ordinariè sumitur adiectiue, quamuis nihil vetet, illud pro libito vrentis substantiè usurpari iuxta dicta ibidem. Deinde ipsa prædicti entis prædicata essentialia, partes integrantes, & accidentia quatenus ei tanquam subiecto sunt conuenientia, seu consentanea, vnumquodque suo modo, totidem sunt bona relata, seu respectiua comparatione ipsius. Quorum bonitates respectiue in eorundem conuenientijs sumptis in abstracto consistunt. Quamuis tam abstracta, quam concreta huiuscemodi eadem plerumque habeant fundamenta realia: vt ex dictis etiam loco citato Phari colligere est. De quibus omnibus plura in sequentibus dicenda venient.

Sed dubitari in presenti potest; quæ sunt respectiue bona comparatione alicuius subiecti, eo quod ipsi sunt aliquo modo conuenientia, seu consentanea, sint eo ipso melioratiua, seu perfectiua ipsius, ita, vt ab illis subiectum ipsum euadat in se absolute bonum, aut magis bonum. Et vice versà; an omnia, à quibus quoduis subiectum euadit in se absolute bonum, aut magis bonum, sint eo ipso insuper bona relata, seu respectiua comparatione ipsius. Pro priori parte dubitationis censeo distinguendum imprimis esse duplex genus bonorum respectiuorum, ad subiectum. Primum est eorum, quorum bonitas præcisè est utilitas, seu conducentia ad obtinenda alia bona; quæ proinde non tam ratione sui, quam ratione eorum, ad quæ conducent, sunt conuenientia, atque adeo bona subiecto. Secundum verò est eorum, quæ per se, & ratione sui, & non præcisè vt utilia ad aliud, sunt conuenientia, seu consentanea, atque adeo bona subiecto. Quorum priora cauatiue tantum bona subiecto appellanda veniunt: cum tamen posteriora formaliter sint illi bona iuxta notata supra. Quo posito, censeo deinde, omnia bona relata secundi generis eo ipso esse perfectiua, siue melioratiua subiecti, atque adeo talia, vt non possit non subiectum euadere ab illis in se absolute bonum, aut magis bonum: bona verò relata prioris generis non ita. Quoniam non videtur intelligibile, quod sit aliquid per se, & formaliter, & ratione sui conueniens, atque adeo bonum subiecto, quin sit perfectiua ipsius; cum tamen sit clarum, non esse aliquid perfectiua subiecti ex eo præcisè, quod sit ei utile ad aliud, quidpiam perfectiua. Exempla autem amborum generum bonorum relatorum, utpote satis, superque obuia, ab vnoquoque excogitari, & applicari poterunt. Hinc pro posteriori dubitationis parte dicendum sequitur, quidquid reddit subiectum bonum in se absolute, eo ipso esse ei respectiue bonum: quia nequit non esse subiecto conueniens, quidquid reddit illud venustum. Hæc autem dicta sunt de subiectis per bona etiam à se distincta perfectibilibus, qualia sunt sola subiecta creata. Nam Deus per nullum bonum à se distinctum est perfe-

sibile iuxta dicenda de bonis Dei infra disp. 16. Quo circa bona Dei ab ipso distincta non possunt non aliter esse bona ipsi, ac sunt bona creaturis earum bona ab ipsis distincta, prout ibi fufius explicabimus.

Denique est animaduertendum, sæpe sæpius vnum bonum prout tale materiam esse, siue subiectum alterius boni aut diuersi generis, aut eiusdem, cadente videlicet saltem per considerationem, siue rationem nostram bonitate boni secundi supra integrum bonum primum. Quo pacto bonum absolutum sæpe sæpius est materia, siue subiectum boni relati; & bonum relatum boni absoluti, & vnum bonum relatum alterius relati, & vnum bonum absolutum alterius absoluti. Demus omnium exempla. Quod equus sit bonus in se bonitate absoluta, domino equi tanquam subiecto est bonum bonitate relata: & quod sanitas, quam equus habet, sit ipsi equo tanquam subiecto bona bonitate relata, bonum quoddam est in se bonitate absoluta: idemque ipsum insuper altera bonitate relata bonum est domino equi tanquam subiecto: demum equus prout bonus absolute bonitate essentiali per bonitatem integram, atque etiam per accidentalem superadiectam alter absolute etiam bonus, & rursus aliter potest considerari. Pariterque passim euenit in similibus. Quod si vnum bonum prout tale sæpe est materia alterius boni, siue eiusdem generis, siue diuersi; multo sæpius eadem materia prout ab omni bonitate præcisè simul multorum bonorum tum eiusdem, tum diuersorum generum materia est. Ita enim essentia equi bona imprimis est absolute per tres bonitates, per essentialem, per integram, & per accidentalem: deinde ipsi equo tanquam subiecto est bona relatiue: præterea domino equi tanquam subiecto etiam est relatiue bona. Similiterque sanitas equi & absolute est bona in se essentialiter, integraliter, atque accidentaliter; & ipsi equo, ipsiusque domino simul est bona relatiue. In cæterisque huiusmodi similiter euenit. Quomodo autem vnumquodque istorum bonorum sit appetibile, siue amabile, & per quos actus in tract. de Volunt. examinandum à nobis est. In tract. autem de Proidentia veniet etiam examinandum, an quoduis bonum habeat rationem finis, & qualiter. De quo agit S. Th. 1. p. q. 3. art. 4. sæpeque alibi.

Postremo est aduertendum, secundum S. August. in lib. de natura boni cap. 3. & 4. & S. Thom. sequutum 1. p. q. 5. art. 3. sæpeque alibi bonum ex modo, specie & ordine consistere, siue in hisce tribus consistere. Loquitur autem S. August. vt constat ex contextu, atque adeo etiam S. Thom. de bono creato, & absoluto. Sed quid sint modus, species, & ordo iuxta mentem S. Augustini, variè exponunt Auctores, nec vacat modò eorum expositiones examinare; videantur apud illos. Ego arbitror, modum esse attemperationem, speciem naturam, & ordinem proportionem eorum, ex quibus seu realiter, seu per rationem coalescit bonum. Ex his namque tribus videtur consistere ea entis quasi venustas, in qua consistit apud me bonitas absoluta eius. Quæ explicatio in eam recidit, quam affert, & eruditè comprobat Petau. lib. 6. Theol. dogm. cap. 1. à n. 8.

Q. A.